

LANDSKAPSREVISIONEN

Datum
24.04.2023

Nr
18/2023

Till Ålands landskapsregering

REVISIONSBERÄTTELSE

Landskapsrevisionen avger härmed till landskapsregeringen sin i 7 § 2 mom. landskapslagen om Landskapsrevisionen avsedda revisionsberättelse för finansåret 2022.

Mariehamn, den 24 april 2023

Dan Bergman
Landskapsrevisor

INNEHÅLL

1.	Bakgrund	3
2.	Bokslutet	3
2.1.	Analys av resultaträkningen.....	3
2.2.	Analys av balansräkningen.....	4
2.3.	Övriga iakttagelser	5
3.	Budgetuppföljningen	6
4.	Förvaltningsberättelsen	7

1. Bakgrund

Landskapsrevisionens granskning sker i form av årlig revision och effektivitetsrevision. Den årliga revisionen ska ske i enlighet med god revisionssed och ha till syfte att bedöma om redovisningen är tillförlitlig och bokslutet ger en rättvisande bild samt om ledning och förvaltning följer tillämpliga föreskrifter och beslut.

Enligt 7 § 2 mom. landskapslagen om Landskapsrevisionen ska Landskapsrevisionen lämna en revisionsberättelse med resultaten från den årliga revisionen till landskapsregeringen inom en månad efter att landskapsregeringen har fastställt årsredovisningen.

2. Bokslutet

Bokslutet är uppgjort enligt bokföringslagen och bokföringsnämndens kommunsektions anvisningar i tillämpliga delar.

2.1. Analys av resultaträkningen

Årsbidraget år 2022 blev 15,8 MEUR (23,7 MEUR år 2021). Den främsta orsaken till försämrat årsbidrag är att verksamhetskostnaderna ökat med drygt 12 MEUR. I övrigt noteras att överföringsdelens nettokostnader var 2,6 MEUR lägre än året före. Skatteinkomsterna var 3,2 MEUR lägre och finansiella intäkterna 5 MEUR högre (uttaget från PAF) jämfört med 2021.

Resultaträkningen visar ett överskott om 15,3 MEUR (underskott 219.000 euro år 2021) på sista raden. Enligt Ålandsdelegationens beslut erhöll landskapet ett bidrag om 17,5 MEUR för att förhindra och undanröja de väsentliga rubbningar i samhällsekonomin som särskilt drabbade landskapet under år 2020. Beloppet har bokförts som en extraordinär intäkt. 2021 fanns ca 8,5 MEUR i avskrivningar av engångskaraktär och en nedskrivning vilket gjorde att avskrivningarna totalt sjönk med 7,5 MEUR (ordinarie avskrivningarna ökade med 1 MEUR år 2022). Ökningen av reserven var 1,5 MEUR högre jämfört med året före. Eftersom bokslutsposter av denna typ varierar mellan åren borde jämförelser fokuseras på årsbidraget framom räkenskapsperiodens resultat.

2022 utbetalades skattegottgörelse enligt det gamla systemet för skatteåret 2020. Denna s.k. "puckelinkomst" bortfaller 2023 då det nya finansieringssystemet fullt ut kommer att gälla. 2021 erhöles lotteriskatt 10,2 MEUR (exkluderad i nedanstående tabell) vilket innebär att skatteinkomsterna inkl. medieavgift och apoteksavgifter (även exkluderade i nedanstående tabell) totalt sett sjönk 2022. Lotteriskatten ingår i skatteavräkningen 2022 till ett lägre belopp då staten temporärt sänkte skatteprocenten. För att kompensera bortfallet har uttaget från PAF ökat med 5 MEUR (PAF betalade i motsvarande grad mindre i lotteriskatt till staten).

	2022	2021	2020	2019	2018
Avräkningsbelopp	202.195.000	194.916.832	219.540.717	244.550.990	244.648.862
Skattegottgörelse	7.791.184	13.602.918	7.293.092	11.745.093	15.196.476
Skatteavräkning	84.800.000	79.600.000			
	294.786.184	288.119.750	226.833.809	256.296.083	259.845.338

Bland verksamhetskostnaderna har personalkostnaderna ökat med ca 1,2 MEUR huvudsakligen beroende på avtalsenliga löneförhöjningar. Köpta tjänster ökade med 7,2 MEUR och inköp av material, förnödenheter och varor med 2,6 MEUR. Ökningarna är betydande då det gäller upphandling av busstrafik, bränslekostnader och ÅHS inköp av laboratorietjänster. Övriga kostnader bestående främst av internhyra ökade med ca 1,3 MEUR.

Pensionskostnaderna ökade med 1,4 MEUR. Överföringen från pensionsfonden ökade med 1,1 MEUR vilket medförde att resultatbelastningen blev 0,3 MEUR högre jämfört med 2021.

Verksamhetsintäkterna var 0,3 MEUR högre jämfört med året innan. Posten Finansiella intäkter och kostnader ökade med drygt 5 MEUR, främst beroende på extra uttag från PAF motiverat av den sänkta återbäringen av lotteriskatt.

2.2. Analys av balansräkningen

Likviditeten

Likviditeten förbättrades väsentligt under året. Lånet om 10,5 MEUR från Fastighetsverket bestående av interna hyrorna 2020 bortbetalades 2022. Fastighetsverkets likviditet uppgår till 18,1 MEUR per 31.12.2022. Fullmakten att lyfta finansieringslån om 20 MEUR vilken beviljades av lagtinget i budget 2022 behövde inte utnyttjas.

	2022	2021
Kortfristiga placeringar	25.000.000,00	0
Kassa- och banktillgodohavanden	39.682.443,41	41.812.090,76
Totalt	64.682.443,41	41.812.090,76

VIS-projektet

ÅHS arbetar med införande av ett nytt vårdinformationssystem (VIS). 2018 budgeterades 2,5 MEUR och 2022 2,3 MEUR (4,6 MEUR finansieras av EU:s resiliensprogram, varför 2,3 MEUR återstår att budgetera). Hittills har betydande personalkostnader, konsultkostnader och juridiska kostnader aktiverats som en pågående anskaffning i balansräkningen, totalt 3,5 MEUR. Upphandling enligt en konkurrenspräglad dialog med vald leverantör påbörjas 2023.

PAF-medel

Hanteringen av PAF-medel i landskapets bokslut styrs av reglerna i landskapsförordningen om Ålands Penningautomatförening (1993:56), vilken ändrades inför bokslut 2018. Där bestäms vad som årligen ska överföras till reserverade PAF-medel under posten fondkapital i balansräkningen.

PAF-medel som budgeterats för utgifter står till förfogande i fyra år. Detta betyder att PAF-medel i budget 2019 som inte utnyttjats (6,2 MEUR) ska överföras till reserven i bokslut 2022. Därtill överförs årets amorteringar av PAF-lån (366.000 euro) till reserven.

Reserverade PAF-medel uppgår i bokslutet till 64,4 MEUR. PAF har betalat 18,2 MEUR i förskott på avkastning och kompensation för sänkt lotteriskatt i enlighet med landskapets budget. Totalt uppgår inbetalda PAF-medel som inte använts för allmännyttiga ändamål till 82,6 MEUR vid bokslutstillfället. Landskapets likviditet vid bokslutet 2022 var 64,6 MEUR. Den goda likviditeten beror med andra ord till stor del på uttag från PAF under åren.

Bokföringen av PAF-medel är enligt nuvarande regler svåröverskådlig och onödigt komplicerad. Avkastningen från PAF borde hanteras som en dividend som landskapet erhåller efter att PAF:s resultat fastställts. Detta skulle göra bokföringen enklare och begripligare för alla.

2.3. Övriga iakttagelser

Pensionsansvarsskulden

Landskapsregeringen anlitar Keva för beräkning av det pensionsansvar som orsakats av arbetspensionerna och ledamotspensionerna. Pensionsansvarsskulden har utvecklats enligt tabellen nedan. Beloppet för 2021 är uppdaterat efter att en ny grundligare beräkning gjordes av Keva under år 2022. Beloppet för 2022 är baserat på en approximativ beräkning utgående från den beräkningen.

2022	2021	2020	2019
823.400.000	817.000.000	803.600.000	799.800.000

Marknadsvärdet på Ålands pensionsfonds fondkapital, vilket utgör täckning för pensionsansvaret, uppgick per den 31.12.2022 till 494,5 MEUR, en minskning från 554,7 MEUR ett år tidigare. Täckningsgraden har sjunkit från 67,8 % till 60,1 %. 2022 var ett utmanande år för alla som placerar på värdepappersmarknaden.

Landskapsägda bolag och intressebolag

Landskapets fastighetsverk utgör en väsentlig del av landskapets ekonomi. Nytt från och med 2020 är att en konsoliderad resultat- och balansräkning inkluderande landskapsregeringen och fastighetsverket (inte fullständiga och officiella rapporter) finns som bilaga till bokslutet.

I bilaga till bokslutet beskrivs ägarandel, omsättning och eget kapital (år 2021) i landskapsägda bolag och intressebolag.

En bättre bild av landskapets resultat och ekonomiska situation fås i och med de bilagor som intagits i bokslutet. En ännu mer rättvisande bild fås om ett koncernbokslut skulle uppgöras. På sikt bör nyttan med ett koncernbokslut vägas mot kostnaden att ta fram ett sådant.

Kommentarer kring bokslutets korrekthet

- Restvärdet för en bro vilken ersatts med en ny har inte avskrivits under året. Då årsbokslut för landskapet började uppgöras 1998 registrerades broarnas värde i en klump per vägområde. På grund av detta är det en utmaning att definiera restvärden för de gamla broarna. Det kalkylerade restvärdet för bron som rivits är i detta fall lågt. Under nästa år blir det aktuellt att göra engångsavskrivningar av utrangerade broar.
- Intern fakturering inom landskapsregeringens verksamhet elimineras för att få rätt nivå på intäkter och kostnader i bokslutet. Merparten är eliminerad i bokslutet 2022. Bokföringen borde utvecklas så att alla interna transaktioner kan identifieras och elimineras på ett enkelt sätt.
- Personalkostnaderna borde vara 146.467 euro högre än vad som visas i resultaträkningen. Löneskulden vid bokslut 2020 blev inte bortbokad 2021 och när korrigeringen gjordes 2022 belastades lönekostnaderna i stället för tidigare räkenskapsperioders resultat.
- Lagerkontot visar fel värde i huvudboken. Enligt rapport från verkstadens lagersystem borde värdet vara 178.000 euro högre. Problem med lagerbokföringen har funnits i många år. Det pågår ett arbete med att införa nya rutiner för att åstadkomma en korrekt bokföring.
- Bland kassa- och banktillgodohavanden ingår konton som innehåller Ålands självstyrelses jubileumsfunds och några övriga fonders bankkonton och värdepappersinnehav. Dessa borde upptas under posten finansiella värdepapper. Samma fonders tillgångar finns upptagna i posten fondkapital där även PAF-reserven finns upptagen. Fondernas medel används för givna ändamål och borde visas skilt i balansräkningen från PAF-reserven vilken ingår i den allmänna likviditeten.
- Vid ÅHS finns huvudbokskonton som inte stämmer med motsvarande kundreskontra (systemproblem uppstod vid ett versionsbyte för flera år sedan). Differensernas storlek bedöms inte ha en väsentlig inverkan på räkenskapsperiodens resultat.
- Avskrivningarna för hälso- och sjukvårdsutrustning har i ett fall bokförts på tillgångskontot i stället för kontot för ackumulerade avskrivningar. ÅHS bör göra en ändring av systeminställningarna för att bokföringen ska bli riktig kommande år.

3. Budgetuppföljningen

I Ålands budget för år 2022 upptogs anslag om totalt 421.295.803 EUR. Genom fyra tilläggsbudgetar ökades budgetens utgiftsram till 447.385.803 EUR.

Resultaträkning, budgetutfall

Årsbidraget blev avsevärt bättre än budgeterat – överskott 15,8 MEUR i stället för underskott 1,8 MEUR. Räkenskapsperiodens överskott hade budgeterats till 2 MEUR men

landade på 15,3 MEUR. Särskilt märks att verksamhetskostnaderna var 7,6 MEUR (varav köp av tjänster 5,3 MEUR) lägre än budget. Verksamhetsintäkterna blev 2,6 MEUR högre än budget. Överföringsdelen som är svårprognosticerad gav ett överskott om 6,5 MEUR jämfört med budget.

Budgetuppföljning av verksamhet och investeringar

Budgetdisciplinen är i allmänhet god. Ett fåtal mindre budgetöverskridningar noteras. I ett fall har uteblivna intäkter medfört en procentuellt lite större budgetöverskridning för en avdelning. I ett annat fall förklaras budgetöverskridningen med att intäkterna inte uppnådde budget. Det fanns goda möjligheter att anpassa kostnaderna i motsvarande grad men i stället gjordes inköp som ledde till budgetöverskridning. Den interna styrningen och kontrollen har inte fungerat i detta fall.

4. Förvaltningsberättelsen

Årsredovisningen innehåller en förvaltningsberättelse samt årsbokslutet. Målsättningen är att genom kortare texter öka tillgängligheten till informationen. Mer information presenteras i tabellform. Nyckeltal har framtagits. Årsredovisningens innehåll har utvecklats i rätt riktning de senaste åren. Redogörelsen för förverkligande av målsättningar borde vara koncentrerad på större arbetsinsatser och utvecklingsarbete.

Antal öppna ärenden äldre än 3 månader inkomna före den 31.12.2022 var 428 vilket är en minskning i jämförelse med året före då motsvarande antal var 509. Utvecklingen går i rätt riktning. Bland avdelningarna noteras infrastrukturavdelningen för en klar förbättring från läget för ett år sedan (94 mot 211).

Avsikten är att motivering till varför ett ärende ligger oavslutat efter 3 månader ska läggas in i ärendehanteringssystemet. Vid en del avdelningar har motiveringar lagts in men överlag finns fortfarande förbättringspotential. Det finns skäl att arbeta vidare med rutinerna för ett korrekt avslutande av ett ärende i systemet, t.ex. då ärendet blivit inaktuellt för motparten eller då andra uppenbara skäl finns. Ärenden borde inte få ligga i årtal oavslutade. Klara framsteg har åstadkommit men ärendehanteringsprocessen kan fortsättningsvis förbättras.

